

OZBROJENÉ SILY A OBRANNÁ POLITIKA - TEÓRIA A REALITA

Milan Sopóci¹, Zdzislawa Dacko – Pikiewicz², Marek Chmiel³

ABSTRAKT

Článok pojednáva o cieľoch, prístupoch a výsledkoch transformácie ozbrojených síl Slovenskej republiky (OS SR) v rámci obmedzených zdrojov na obranu. Na druhej strane uvedené výsledky konfrontuje so strategickými dokumentmi SR, Bezpečnostnou stratégiou, Obrannou stratégiou, Strategickým hodnotením obrany a Komplexným hodnotením obrany. Uvedené disproporcie tiež porovnáva s Programovými vyhláseniami vlády a ukazuje na rozdiely medzi teóriou a realitou.

Kľúčové slová: Obranné zdroje, stratégia, transformácia, bezpečnosť, prostredie.

ABSTRACT

The contribution shows on some scopes, approaches and results of transformation of Slovak Armed Forces within the frame limited defence sources. On the other hand it confronts with strategic documents of the Slovak republic and Defence government department, Safety strategy, Defence strategy, Strategic evaluation of Defence and Compleat evaluation of Defence. These differences compare with Government program declaration and shaws on different between the theory and reality.

Key words: Defence sources, strategy, transformation, safety, environment.

ÚVOD

Obranná politika od vzniku SR definovala základný politicko-strategický rámec pre budovanie obranného potenciálu, vrátane rozvoja ozbrojených síl na zabezpečenie

¹ SOPÓCI Milan, prof. Ing. PhD., AOS gen. M.R.Štefánika, Demänová 393, Liptovský Mikuláš,
Tel: 0960 423198, e-mail: milan.sopoci@aos.sk

² Zdzislawa DACKO – PIKIEWICZ, Assoc. Prof. Dr. ,PhD. Academy of Business in Dabrowa Górnicza, ul. Cieplaka 1c, 41 300 Dabrowa Górnicza, zdacko@wsb.edu.pl, tel. 0048322628560

³ CHMIEL Marek, Col. Eng. PhD., Central School of the State Fire Service in Czestochowa e-mail:chmielm@cspsp.pl

úloh obrany štátu, plnenia spojeneckých a ďalších medzinárodných záväzkov. Kvalita plnenia týchto úloh v jednotlivých obdobiach bola priamo determinovaná predovšetkým kľúčovými politickými rozhodnutiami o spôsobe a dynamike procesu integrácie SR do euroatlantických štruktúr, ako aj o úrovni zdrojového zabezpečenia obrany štátu a rozvoja ozbrojených síl.

Obranná politika SR od roku 1999 bola realizovaná dôsledne z hľadiska euroatlantickej orientácie SR. Plnenie základného cieľa obrannej politiky SR, ktorým je zaručenie bezpečnosti občanov a štátu, bolo do roku 2004 realizované limitovaným obranným potenciálom SR. Kvalitatívne nová etapa realizácie obrannej politiky začala vstupom SR do NATO, odkedy bol základný cieľ realizovaný plnohodnotne v rámci kolektívnej obrany. Prechod od individuálnej ku kolektívnej obrane znamenal zásadné posilnenie bezpečnosti občanov a obranyschopnosti SR, zároveň však predstavoval aj kvantitatívny a kvalitatívny nárast úloh pre OS SR vrátane ich finančnej náročnosti. Uvedené ambície Slovenskej republiky sú zakotvené aj v strategických dokumentoch, ktorými sa riadia aj Ozbrojené sily.

1 OZBROJENÉ SILY V STRATEGICKÝCH DOKUMENTOCH SR

„**Bezpečnostná stratégia SR**“, [5] deklaruje že základným cieľom bezpečnostnej politiky SR je zaručenie bezpečnosti občana a štátu v stabilnom a predvídateľnom bezpečnostnom prostredí. Za rozhodujúci prostriedok bezpečnostnej politiky SR považuje bezpečnostný systém, ktorý sa skladá zo zahraničnopolitických, ekonomických, obranných, vnútrobezpečnostných, sociálnych, záchranárskych a ekologických nástrojov a ich vzájomných väzieb. Ako tradičné nástroje bezpečnostnej politiky sú uvádzané zahraničná služba a ozbrojené sily SR.

„**Obranná stratégia**“, za základný cieľ svojej obrannej politiky považuje euroatlantickú orientáciu, kde členstvo v NATO a EÚ pokladá za rozhodujúcu záruku svojej bezpečnosti a obranyschopnosti. Za základné poslanie považuje:

- v spolupráci so spojencami brániť štátnu suverenitu, územnú celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc a chrániť bezpečnosť občanov a štátu pred vonkajšími hrozbami,
- plnohodnotne plniť záväzky člena NATO,
- plniť záväzky člena EÚ v rámci Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.

V súlade s týmto poslaním posilní schopnosť systému obrany tak, aby do roku 2015 zvýšila schopnosť systému obrany plnohodnotne prispievať v rámci NATO a EÚ k prevencii konfliktov a urovnávaniu krízových situácií vo svete. V rámci reformy OS SR vytvorí podmienky aby tieto mohli byť použité v plnom rozsahu v operáciách vysokej intenzity na obranu SR vrátane uskutočnenia mobilizácie. Za strategické úlohy OS SR okrem iného považuje:

- brániť zvrchovanosť a územnú celistvosť štátu, nedotknuteľnosť jeho hraníc pred ozbrojeným napadnutím, prispievať ku kolektívnej obrane členských krajín v rámci NATO,

- chrániť nedotknuteľnosť vzdušného priestoru a plniť úlohy v systéme kolektívnej ochrany spoločného vzdušného priestoru NATO,
- udržiavať funkčnosť stacionárneho a mobilného komunikačného a informačného systému,
- brániť a chrániť obrannú infraštruktúru s dôrazom na objekty osobitnej dôležitosti a ďalšie dôležité objekty,
- plánovať a vykonávať mobilizáciu.

Týmto úlohám sú prispôsobené aj spôsobilosti, ktoré si musia OS osvojiť – nasaditeľnosť do širokého spektra operácií, rýchlosť rozmiestnenia a mobilita, využívanie informačných sietí, efektívne spravodajstvo, zisťovanie, vyhodnocovanie a pridelenie cieľov, ničivosť a presnosť úderov, účinnú žienijnú podporu, protivzdušnú obranu a RCHBO, pripravenosť využívať možnosti mnohonárodnej logistiky a civilno-vojenská spolupráca. Uvedené spôsobilosti budú podnetom pre postupnú obnovu a zvýšenie bojového potenciálu pozemných a vzdušných síl. OS budú v súlade s pravidlami používanými v NATO personálne dopĺňované, vycvičené a vybavené tak, aby mohli byť zaradené do všetkých kategórií operačnej pripravenosti.

Programové vyhlásenia vlády

Na uvedené strategické dokumenty nadväzujú aj programové vyhlásenia vlády. **Už vo vyhlásení vlády na roky 1999 – 2002** sa vláda zaviazala že uskutoční reformu OS, postúpi v ich modernizácii a vo výstavbe jednotiek autonómneho nasadenia, rovnako prijme opatrenia na zvýšenie kvality a intenzity vojenského výcviku. Vláda mala prijať aj opatrenia aby MO SR malo v koordinácii obranného priemyslu prioritné postavenie.

V programovom vyhlásení vlády na roky 2010 – 2014 [3] sa podobne hovorí, vláda SR, vychádzajúc z potrieb zaručenia bezpečnosti občana a obrany štátu pri zohľadnení strategických dokumentov NATO a EÚ vrátane novej Strategickej koncepcie NATO, vykoná strategické hodnotenie obrany Slovenskej republiky s cieľom definovať politicko-strategický rámec pre dlhodobý rozvoj obranného potenciálu Slovenskej republiky a ozbrojených síl vrátane zabezpečenia stabilného zdrojového rámca. V rámci tohto procesu prehodnotí základné bezpečnostno-politické a obranné dokumenty, aby korešpondovali so súčasnými reáliami medzinárodných vzťahov a globálneho bezpečnostného prostredia, ako aj s cieľmi definovanými v najnovších strategických dokumentoch NATO a EÚ. Vláda SR na zabezpečenie procesu strategického hodnotenia obrany vytvorí podmienky pre širší dialóg s predstaviteľmi expertnej komunity, ako aj verejnosti na dosiahnutie celospoločenského konsenzu o otázkach bezpečnostnej politiky a obrany štátu, prioritách, cieľoch, úlohách a potrebách ozbrojených síl. Závery a odporúčania strategického hodnotenia obrany predloží na verejnú diskusiu najneskôr do konca roka 2012 a premietne ich do základných strategických a koncepčných dokumentov a súvisiacej legislatívy.

Vláda SR zabezpečí pokračovanie transformácie Ozbrojených síl SR v súlade so závermi strategického hodnotenia obrany, na čo vytvorí dlhodobu stabilnú, zodpovedajúcu zdrojové podmienky. Za základné piliere transformácie považuje rozvoj ľudského potenciálu a modernizáciu ozbrojených síl.

Programové vyhlásenie vlády na roky 2012 – 2016 hovorí [4]. Vláda istôt pre občanov pristupuje k obrane štátu ako k jednej zo základných a nezastupiteľných funkcií štátu. Presadí komplexný prístup pri dobudovaní integrovaného bezpečnostného systému štátu a zefektívni fungovanie systému obrany. Zároveň bude dôsledne klásť dôraz na hospodárnosť a transparentnosť pri využívaní zdrojov. Na zefektívnenie činnosti rezortu obrany vykoná racionalizáciu všetkých jeho organizačných štruktúr. V procese obstarávania využije spoločné projekty vyzbrojovania s ostatnými bezpečnostnými zložkami, ako aj so zahraničnými partnermi. Takto získané finančné prostriedky prednostne využije na rozvoj Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Vláda prehodnotí stav úrovne slovenských ozbrojených síl, ich modernizáciu a ďalší rozvoj, aby boli schopné:

- zabezpečiť obranu územia a obyvateľstva SR pred vojenským i nevojenským ohrozením,
- zabezpečiť účasť Slovenskej republiky na medzinárodných operáciách pod vedením NATO, EÚ a OSN.

Ani v zložitých podmienkach konsolidácie verejných financií nie je možné ďalšie zhoršovanie úrovne pripravenosti a bojaskopnosti ozbrojených síl. Do konca roku 2012 bude pripravený rozvojový plán rezortu obrany vrátane Ozbrojených síl SR s výhľadom do roku 2024, ktorý umožní rozvoj spôsobilostí ozbrojených síl potrebných na zvládnutie budúcich možných hrozieb a plnenie spojeneckých a ostatných medzinárodných záväzkov SR. Vláda na prekonanie dlhodobých deficitov v rozvoji ozbrojených síl v nadväznosti na vývoj verejných financií podporí viacročnú stabilitu obranných výdavkov.

To všetko sú záväzky ktoré sa zaviazali splniť predchádzajúce i súčasná vláda a ktoré sú zakotvené v strategických dokumentoch. Ako sa tieto predsavzatia podarilo naplniť, hovoria hodnotiace dokumenty - „Komplexné hodnotenia obrany“ a predovšetkým „Strategické hodnotenie obrany“, z roku 2011.

2 BEZPEČNOSŤ A OZBROJENÉ SILY V HODNOTIACICH DOKUMENTOCH SR

V Komplexnom hodnotení obrany za rok 2010 [2] sa uvádza že výrazné zníženie limitov výdavkov kapitoly MO SR na rok 2011 si v rezorte obrany v porovnaní s rokom 2009 vyžiadalo uplatnenie krízového režimu. Pomer výdavkov na prevádzku a rozvoj v upravenom rozpočte bol 85,1 % ku 14,9 %. Upravený rozpočet pre OS SR bol približne o 2,8 % (15,6 mil. €) nižší ako upravený rozpočet v roku 2009. Tento limit bol pritom približne o 27 % nižší ako požadovali ozbrojené sily, čo sa negatívne premietlo do personálnej naplnenosti jednotiek, rozsahu výcviku,

prevádzkyschopnosti techniky, výšky zásob munície, materiálu a náhradných dielcov na vykonávanie požadovaných opráv. Z dôvodu poklesu výdavkov kapitoly MO SR na rok 2010 došlo oproti minulým rokom k zníženiu počtu priorít MO SR, čím neboli zachované všetky pôvodné priority **Programového plánu** rezortu ministerstva obrany na roky 2010 - 2015. Zo stanoveného limitu výdavkov kapitoly MO SR na rok 2010 boli zabezpečené predovšetkým náležitosti príslušníkov OS SR, zamestnancov a priority MO SR, konkrétne účasť OS SR v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, úlohy spojené s ochranou a obranou vzdušného priestoru v rámci Integrovaného systému protivzdušnej obrany NATO (NATINADS) a letecká pátracia a záchranná služba (LPZS). Znížený limit výdavkov kapitoly MO SR sa premietol do obmedzení finančných zdrojov pre plnenie úloh v širokom spektre ostatných oblastí vrátane výcviku a modernizácie OS SR s dopadom aj na priority rozvoja OS SR a v konečnom dôsledku negatívne ovplyvnil plnenie záväzkov SR voči NATO a EÚ. Ciele v oblasti rozvoja výzbroje, techniky a materiálu boli splnené iba čiastočne. Z hľadiska vecného hodnotenia z celkovo 29 projektov podprogramu Rozvoj výzbroje, techniky a materiálu (VTM) nebol ani jeden splnený v rozsahu, v akom bol naplánovaný, stanoveným kritériám na splnenie vyhovelo 12 projektov, 7 bolo čiastočne splnených, 1 nebol splnený a 9 projektov sa vôbec nerealizovalo. Vyzbrojovanie OS SR bolo zasadne limitované vyčlenenými finančnými prostriedkami. Pre obranný výskum a vývoj na podporu obrany štátu realizovaný v rámci podprogramu Výskum a vývoj na podporu obrany bolo schválených 1 056 000 €, čo bolo o 75 % menej ako v roku 2009 a predstavovalo iba 0,0012 % schváleného rozpočtu kapitoly MO SR v roku 2010. Táto výška účelovej podpory bola hlboko pod úrovňou, ktorú predpokladala Konceptcia zamerania a podpory výskumu a vývoja v oblasti obrany do roku 2010 (4,6 mil. €).

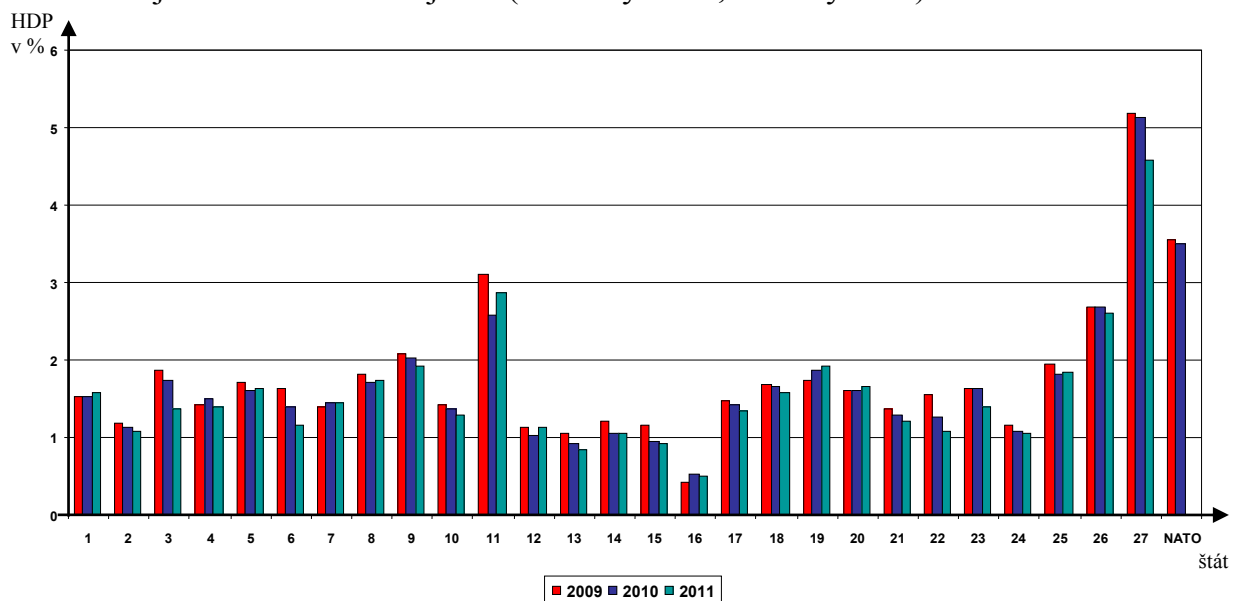
Ešte kritickejšie sa k súčasnému stavu OS SR vyjadruje **Strategické hodnotenie obrany**[1].

Základný cieľ transformácie OS SR, t.j. vybudovať relatívne malé, dobre vyzbrojené, kvalitne vycvičené sily disponujúce potrebnými vojenskými spôsobilosťami a pripravené na plnenie širokého spektra úloh vyplývajúcich z príslušných právnych noriem, Obrannej stratégie SR, rozhodnutí ústavných orgánov štátu a medzinárodných záväzkov sa plnohodnotne nenaplnil predovšetkým v oblasti modernizácie a rozvoja spôsobilostí.

Prvky riadenia a zabezpečenia rezortu obrany prechádzali nepretržitým procesom organizačných zmien, ktoré však neboli systémové, zväčša nevychádzali z koncepčných zámerov, v dôsledku čoho sa nedosiahla potrebná úroveň racionalizácie ich štruktúr a efektívnosť činnosti. Vo vzťahu k objektívnym potrebám obrany štátu a ozbrojených síl nie je proces ich transformácie, racionalizácie a reštrukturalizácie dokončený. Prispievanie do operácií medzinárodného krízového manažmentu je významným nástrojom bezpečnostnej a zahraničnej politiky SR a má mimoriadny prínos pre medzinárodné postavenie a kredibilitu SR. Do operácií boli však vysielané prevažne neorganické jednotky, tvorené profesionálnymi vojakmi z viacerých útvarov, a najmä na plnenie podporných, ženijných a strážnych úloh

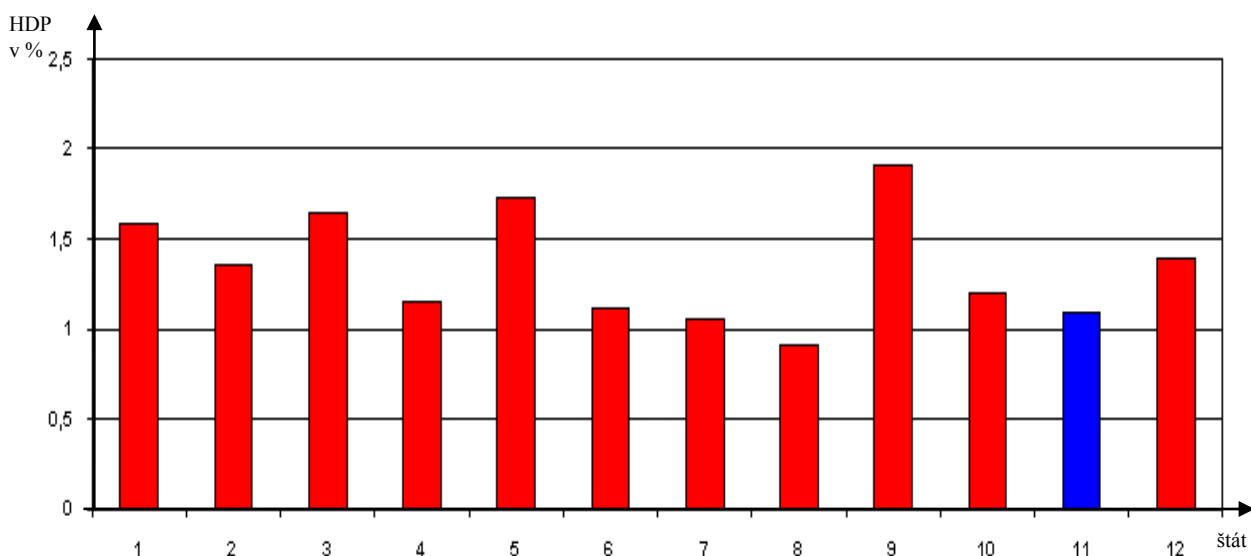
z dôvodu nedostupnosti požadovaného spektra a kvality spôsobilostí OS SR, čo spôsobuje, že prínos účasti týchto jednotiek OS SR v operáciách pre rozvoj spôsobilostí ozbrojených síl bol minimálne využiteľný. Napriek uvedenému sú súčasné štruktúry velenia a riadenia ozbrojených síl, zvlášť na strategickom a operačnom stupni, vzhľadom na potreby ozbrojených síl predimenzované, proces ich racionalizácie a zefektívňovania činnosti nie je dokončený. Aktuálny systém velenia a riadenia ozbrojených síl (vrátane jeho štruktúry a zdrojovej náročnosti) je v nerovnováhe k výkonným prvkom ozbrojených síl a úlohám, ktoré plnia a je ekonomicky neúnosný. Pripravovaný dokument Rozvoj rezortu obrany - Model 2020, aj keď mal ambíciu tieto problémy riešiť, z dôvodu nepredvídateľnosti plánovacích predpokladov nebol dokončený ani schválený vedením rezortu obrany a z pohľadu zdrojových požiadaviek sa stal nerealistický (predpokladal rozpočet kapitoly MO SR na úrovni 1,53 % HDP). Dopady ekonomickej krízy na verejné zdroje sa v prípade mnohých štátov premietli aj do redukcie ich obranných rozpočtov. Takmer všetky štáty reagovali hľadaním vnútorných rezerv, v niektorých pristúpili k procesom strategického hodnotenia obrany. Neexistuje pritom priama úmernosť medzi poklesom HDP štátov a úrovňou ich výdavkov na obranu. Potvrzuje to aj fakt, že medzi rokmi 2009 a 2011, v čase najväčších dopadov ekonomickej krízy, sa u takmer polovice štátov NATO podiel obranných výdavkov na HDP zvýšil, resp. zostal približne na rovnakej úrovni (zníženie maximálne do 0,1 % HDP). U Slovenskej republiky je to presne naopak.

Tieto konštatovania možno doplniť niektorými štatistickými ukazovateľmi z rozhodujúcich oblastí rozvoja OS (obrázky 1 – 3, tabuľky 1 - 3).

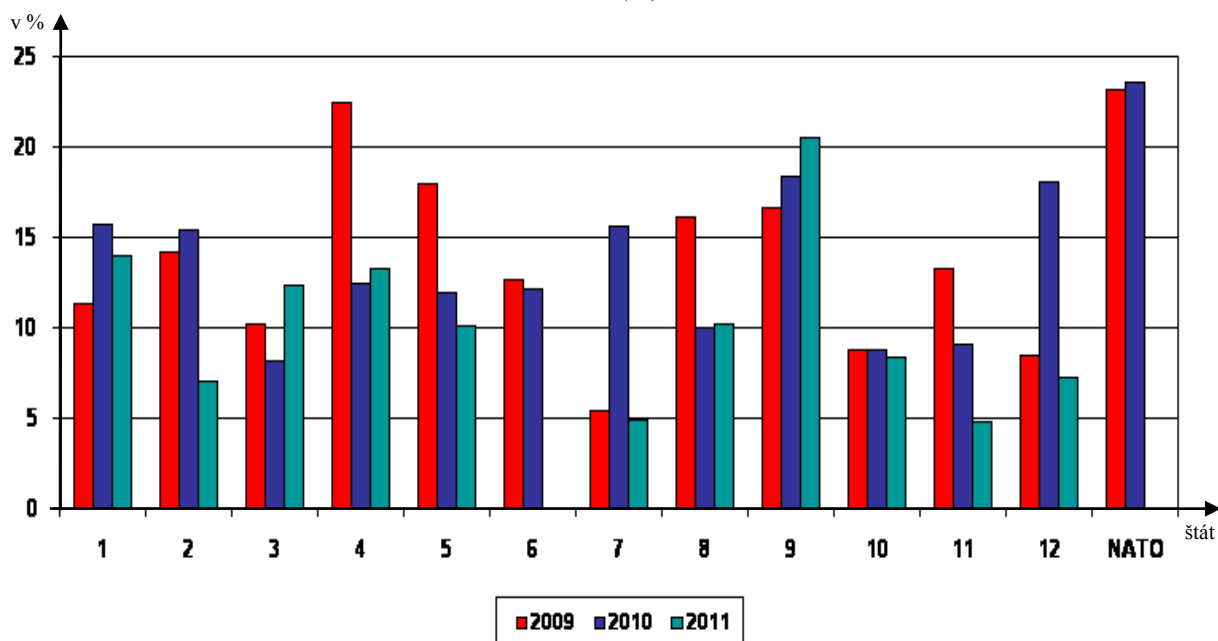
1 – Albánsko; 2 – Belgicko; 3 – Bulharsko; 4 – Kanada; 5 – Chorvátsko; 6 – Česko; 7 – Dánsko; 8 – Estónsko; 9 – Francúzsko; 10 – Nemecko; 11 – Grécko; 12 – Maďarsko; 13 – Taliansko; 14 – Lotyšsko; 15 – Litva; 16 – Luxembursko; 17 – Holandsko; 18 – Nórsko; 19 – Poľsko; 20 – Portugalsko; 21 – Rumunsko; **22 – Slovensko**; 23 – Slovinsko; 24 – Španielsko; 25 – Turecko; 26 – Veľká Británia; 27 – USA, 28 – NATO (údaj za rok 2011 nie je dostupný).

Obr.1 Podiel výdavkov na obranu z HDP v členských štátoch NATO v rokoch 2009 – 2010 – 2011 (%)

1 – Albánsko; 2 – Bulharsko; 3 - Chorvátsko; 4 – Česko; 5 – Estónsko; 6 – Maďarsko; 7 – Lotyšsko; 8 – Litva; 9 – Poľsko; 10 – Rumunsko; **11 – Slovensko**; 12 – Slovinsko

Obr.2 Podiel výdavkov na obranu z HDP v nových členských štátoch NATO v 2011 (%)

1 – Albánsko; 2 – Bulharsko; 3 - Chorvátsko; 4 – Česko; 5 – Estónsko; 6 – Maďarsko (údaj za rok 2011 nie je dostupný); 7 – Lotyšsko; 8 – Litva; 9 – Poľsko; 10 – Rumunsko; **11 – Slovensko**; 12 – Slovinsko; 13 – NATO (údaj za rok 2011 nie je dostupný)

Obr.3 Podiel finančných prostriedkov z výdavkov na obranu určený na modernizáciu v nových členských štátoch NATO v rokoch 2009 – 2010 – 2011 (%)

Tabuľka č. 1 Celkové výdavky na obranu v miliónoch USD v krajinách V4

Krajina/rok	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Česká republika	1148	2211	2408	2527	3090	3129	2672
Maďarsko*	804	1596	1410	1776	1868	1476	1355
Poľská republika	3087	5536	6130	7833	8521	7518	8836
Slovenská republika	//	823	911	1139	1411	1350	1098

* údaj nezahŕňa nenasaditeľné prvky ostatných síl

Tabuľka č. 2 Percentuálny podiel výdavkov na personál z celkových výdavkov na obranu v krajinách V4

Krajina/rok	2000 – 2004	2006	2007	2008	2009	2010
Česká republika	45,4	47,4	49,2	51,5	46,1	50,7
Maďarsko	48,8	51,2	46,4	48,1	50,4	56,4
Poľská republika	63,3	53,8	54,4	63,2	61,8	56,4
Slovenská republika	//	49,1	51,5	51,7	55,8	64,9

Tabuľka č. 3 Percentuálny podiel výdavkov na modernizáciu z výdavkov na obranu v krajinách V4

Krajina/rok	2000 – 2004	2006	2007	2008	2009	2010
Česká republika	18,9	14,6	10,1	12,9	22,4	12,4
Maďarsko	11,2	9,0	12,1	14,8	12,7	12,1
Poľská republika	10,9	18,2	18,6	13,9	16,7	18,4
Slovenská republika	//	12,7	16,2	14,6	13,2	9,1

Základným a rozhodujúcim problémom, ktorý podstatným spôsobom ovplyvňoval rozsah a kvalitu hlavných činností rezortu obrany, je dlhodobo pretrvávajúci nesúlad medzi stanovenými úlohami na strane jednej a reálne vyčleňovanými zdrojmi na ich realizáciu na strane druhej, ktorý by v prípade riešenia mal tendenciu ďalšieho prehĺbovania. Podstatná časť výzbroje a techniky OS SR je technologicky aj fyzicky zastaraná (cca 70 % pozemnej techniky je po dobe životnosti, z toho tanková technika, bojové vozidlá pechoty - 1, niektoré typy obrnených transportérov na úrovni 100 %), čo má negatívny dopad nielen na dosahovanie požadovaných spôsobilostí, úroveň výcviku a kvalitu plnenia úloh, ale zvyšuje aj náročnosť jej udržiavania. Systémy a bojové komplety vzdušných síl i hlavná letecká technika sa blížia k hranici svojej technickej životnosti (okrem lietadiel MiG 29). Niektoré druhy pozemnej, leteckej a rádiolokačnej techniky ukončia svoj technický život v období dvoch až piatich rokov. Alarmujúci stav aj hlavných druhov výzbroje a techniky vyžadujúci ich rýchlu obmenu, koncentruje požiadavky na zdroje do budúcich piatich až desiatich rokov. Nevyhnutným predpokladom pre zvyšovanie spôsobilostí OS SR a ich interoperability s armádami spojencov je obmena, resp. prebrojenie hlavných druhov pozemnej, leteckej a rádiolokačnej techniky. Zdrojové zabezpečenie tejto požiadavky v rámci rozpočtu MO SR je nerealistické, pretože pôjde o zdrojovo veľmi nákladné projekty, ktoré musia byť realizované na báze štátnych zákaziek a dlhodobého splátkového kalendára výrazne presahujúceho volebné obdobie jednej vlády.

OS SR disponujú len obmedzeným spektrom spôsobilostí a k tomu ešte v limitovanej kvalite. Toto spôsobuje veľmi nízku úroveň interoperability jednotiek OS SR v porovnaní so štandardami NATO (v rozmedzí 39 až 68 %), čo výrazne limituje potenciálne spoločné pôsobenie jednotiek OS SR so spojencami, hlavne v operáciách vysokej intenzity. Úroveň nasaditeľnosti a udržateľnosti pozemných jednotiek dosahuje približne 33 % a 10 % oproti požiadavkám Aliancie 50 %, resp. 10 %. V kontexte uvedeného budú spôsobilosti OS SR rozvíjané na zabezpečenie plnenia

klúčových priorit, ktorými sú: účasť OS SR v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, vrátane udržiavanie schopnosti poskytnúť príspevky do NRF a EU BG, plnenie úloh ochrany vzdušného priestoru SR v rámci NATINADS, poskytnutie mechanizovanej brigády pre kolektívnu obranu, schopnosť prijať spojenecké sily na území SR v rámci operácie kolektívnej obrany, udržiavanie primeraného komponentu v silách vysokej pripravenosti (mechanizovaná práporová skupina) a potreby národného krízového manažmentu.

Pri návrhu budúcich OS SR sa vychádzalo z hodnotenia bezpečnostného prostredia, úrovne akceptovateľného rizika kompenzovaného členstvom SR v NATO a politického usmernenia nemeniť platnú politicko-vojenskú ambíciu.

Stratégia rozvoja rezortu obrany bude založená na strategickom rozvoji ozbrojených síl umožňujúcom plnenie klúčových priorit, v dôsledku limitovaného zdrojového rámca pri akceptácii nasledovných rizík a obmedzení:

- zníženie reakčnej schopnosti OS SR a dostupnosti síl pre potreby pomoci občanom SR v prípade prírodných a priemyselných katastrof v dôsledku mierovej personálnej nenaplnenosti niektorých útvarov OS SR v rozsahu 40 až 60 % tabuľkových počtov,
- vojensko-technické obmedzenia pri plnení medzinárodných záväzkov (mechanizovaná brigáda nebude vo svojej mierovej štruktúre disponovať plným rozsahom predpísaných spôsobilostí, zároveň budú redukované niektoré logistické spôsobilosti, čo priamo zníži úroveň plnenia cieľov síl).

-

Nákladovo udržateľný model OS SR bude budovaný a rozvíjaný so schopnosťou kapacitne pokryť prípravu, tvorbu, nasadenie, udržiavanie a obnovu spôsobilostí pre zabezpečenie:

- nepretržitej ochrany a obrany vzdušného priestoru SR v rámci Integrovaného systému protivzdušnej obrany NATO (NATINADS),
- poskytnutia príspevku SR do operácií medzinárodného krízového manažmentu v zmysle Bezpečnostnej stratégie SR a Obrannej stratégie SR,
- poskytnutia špecifických a jedinečných vojenských spôsobilostí na podporu orgánov verejnej moci pri riešení nevojenských krízových situácií na území SR,
- poskytnutia mechanizovanej brigády v rámci operácie kolektívnej obrany,
- prijatia spojeneckých síl na území SR v rámci operácie kolektívnej obrany.

Budúce OS SR budú pozostávať z týchto síl:

- sily na okamžité bojové použitie (sily vysokej pripravenosti) - sily letectva na plnenie úloh v Integrovanom systéme protivzdušnej obrany NATO (NATINADS) a Letecká pátracia a záchranná služba (LPZS), pozemné jednotky v pohotovostnom režime NRF
- sily na zabezpečenie schopnosti rýchlo zvýšiť bojový potenciál (sily nižšej pripravenosti)sily, potrebné pre tvorbu a poskytnutie mechanizovanej brigády na časovo ohraničené obdobie, veliteľské a podporné štruktúry, nevyhnutné pre plnenie úloh ozbrojených síl (vrátane špecifických a jedinečných vojenských spôsobilostí na podporu orgánov verejnej moci pri riešení nevojenských krízových situácií),

- sily založené na aktívnych zálohách/vojakoch na špeciálny kontrakt (rozvinované sily) - nevyhnutné sily (vojenských špecialistov) na plnenie úloh v rámci podpory orgánov verejnej moci pri riešení nevojenských krízových situácií na území SR a v medzinárodnom krízovom manažmente,
- sily založené na mobilizačnej spôsobilosti (mobilizačne rozvinované sily) - sily nevyhnutné pre systém obrany SR a pre zaistenie ochrany objektov osobitnej dôležitosti a ďalších dôležitých objektov na území SR a podporu prijatia spojeneckých síl v rámci operácie kolektívnej obrany na území SR.

Z hľadiska zvýšenia efektívnosti OS SR predstavuje navrhovaný model budúcich OS SR posilnenie výkonných prvkov OS SR (taktické jednotky) na úkor riadiacich, podporných a zabezpečovacích prvkov. Pozitívny efekt tohto posunu sa prejaví v týchto oblastiach:

- posilnia sa celkové kapacity výkonných prvkov OS SR na obranu SR aj na podporu obyvateľstva pri živelných katastrofách (cca 20 % nárast kapacity bojových práporov),
- posilnia sa kapacity jedinečných spôsobilostí OS SR na podporu obyvateľstva pri živelných katastrofách (vytvorenie 1 ženijnej roty),
- doplnia sa chýbajúce jednotky pre záväzok poskytnúť brigádu pozemných síl (jednotky delostrelectva, taktického prieskumu a spravodajstva),
- doplnia sa chýbajúce jednotky na plnenie ďalších kľúčových záväzkov SR (nasaditeľný modul KIS NATO).

Odhadovaná kalkulácia finančných prostriedkov na obmenu (modernizáciu) hlavných druhov výzbroje, techniky a materiálu nad rámec kapitoly MO SR ako aj zámer znižovania síl v rezorte je vyjadrený v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka 4 Potrebne finančne prostriedky na modernizáciu techniky

Komodity	Výzbroj, bojová technika...	Spolu 2014-2024 v mil. Eur	Spolu za komoditu v mil. Eur
Obrnené vozidlá	Bojové obrnené vozidlá kolesové, ľahké taktické viacúčelové vozidlo v rôznych modifikáciách	2 270	2 270
Letectvo *	cvičné lietadlá	180	796
	viacúčelové vrtuľníky	490	
	dopravné lietadlá	126	
Rádiolokačná technika vzdušných síl	rádiolokátor 3D blízky dosah	18	224
	rádiolokátor 3D malý dosah	70	
	rádiolokátor 3D stredný dosah prehl'adový	24	
	rádiolokátor 3D stredný dosah	112	
Prostriedky PVO	C-RAM, protiraketový systém	2	10
	SHORAD – MEAD – systém PVO krátkeho a stredného dosahu	8	
Spolu		3 300	3 300

Tabuľka 5 Celkový zámer znižovania počtu personálu rezortu obrany

Ministerstvo obrany a PPÚZ

Kategória	Súčasný stav	Navrhovaný stav	Redukcia
Vojaci	1 060	846	214
Zamestnanci	2 833	2 361	472
Celkom	3 893	3 207	686

Ozbrojené sily

Kategória	Súčasný stav	Navrhovaný stav	Redukcia
Vojaci	14 745	14 451	294
Zamestnanci	4 451	4 049	402
Celkom	19 196	18 500	696

Rezort obrany

Kategória	Súčasný stav	Navrhovaný stav	Redukcia
Vojaci	15 805	15 297	508
Zamestnanci	7 284	6 410	874
Celkom	23 089	21 707	1382*

Na získanie zdrojov nevyhnutných na výstavbu nákladovo udržateľného modelu bude v rámci OS SR realizovaný súbor racionalizačných opatrení zameraných na zníženie nákladovosti OS SR a zároveň posilnenie ich výkonnosti.

ZÁVER

Nikdy v minulosti nebola prosperita a rast životnej úrovne našich občanov tak výrazne závislá na úrovni bezpečnosti občanov a štátu, ako je tomu v súčasnom ekonomicky previazanom a rýchlo sa meniacom svete. Narastanie neistoty a nepredvídateľnosti bezpečnostného prostredia (viď aktuálny turbulentný a ťažko predvídateľný vývoj situácie v krajinách severnej Afriky, Ukrajine, a na Blízkom a Strednom Východe) bude túto závislosť ešte viac prehlbovať[6].

Vzhľadom na kritický stav v rezorte obrany a v ozbrojených silách, úroveň zabezpečovania obrany štátu a plnenia medzinárodných záväzkov SR je potrebné prijať včasné opatrenia vo vzťahu k ďalšej transformácii OS SR.

Pri porovnaní strategických dokumentov a hodnotiacich dokumentov je vidieť zásadný rozdiel medzi proklamáciami na jednej strane a praktickou realizáciou bezpečnostnej politiky na druhej strane. Napr. Obranná stratégia zaväzuje OS plnohodnotne prispievať ku kolektívnej obrane, ale SHO hodnotí spôsobilosti našich OS na úrovni 50% v zrovnaní s krajinami NATO. Rozpočet rezortu obrany na rok 2016 je síce vyšší ako v uplynulom roku ale stále vzdialený potrebám rezortu. Deklarované zvýšenie spôsobilostí sa v praxi odzrkadlilo tak že v modernizácii techniky a výzbroje sme sa prepadli na samé dno v rámci NATO(aj napriek realizácie nákupu Spartanov a Black Hawkov) a vo výcviku je to podobné. V programových vyhláseniach sú rovnako ako piliere transformácie uvádzané rozvoj ľudského potenciálu a modernizácia OS, ale v praxi je to úplne naopak. Rovnako sa vo vyhláseniach vláda zaväzuje posilniť účasť OS na riešení krízových situácií, ale

novelizované nariadenie MO č.1/2012 o určení rozsahu pôsobnosti veliteľa pri rozhodovaní o okamžitom použití vojakov OS a o nevyhnutnej logistickej podpore potrebnej na riešenie mimoriadnych udalostí tento rozsah ešte znižuje, pri porovnaní s nariadením MO č. 38/2009. No a navrhovanú kalkuláciu finančných prostriedkov na modernizáciu výzbroje a techniky nad rámec kapitoly rezortu obrany vo výške 3,3 miliardy Eur nemožno označiť inak než utópiou.

Z tohto pohľadu možno všetky uvedené dokumenty považovať za nereálne a je najvyšší čas ich prehodnotiť a prepracovať. Len potom bude možné vypracovať a vláde Slovenskej republiky predložiť na schválenie komplexný materiál obsahujúci model cieľovej podoby ozbrojených síl a ostatných súčastí rezortu obrany v stanovenom zdrojovom rámci, vrátane návrhu spôsobu a časovej postupnosti reformných krokov.

LITERATÚRA

- [1] Strategické hodnotenie obrany, <http://www.mosr.sk/20076/strategicke-hodnotenie-obrany.php?mnu=518> Bratislava 2010,
- [2] Komplexné hodnotenie obrany SR za rok 2010, MO SR Bratislava 2011,
- [3] Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2010-2014, Bratislava 2010,
- [4] Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012-2016, Bratislava 2012,
- [5] Bezpečnostná stratégia SR a Obranná stratégia SR, Bratislava 2005.
- [6] WALANCIK, M.: Security as a goal of the state existence – conditions and contexts based on the case of Poland (in:) Forum Scientiae Oeconomia Volume 2 (2014) No 2 Security management, ISBN: 978-83-62897-86-5.